

וְרָזָא דְמַלְהָ הַכֹּל, הֶבֶל אֶת הַכֹּל רָאִיתִי בְיַמֵּי הֶבְלִי, יֵשׁ
 צְדִיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ, דָּא הוּא רָזָא דְמַלְהָ, דְגַלִּי
 וּפְרֻסָּם, דְּכֻלָּא תִלְיָא בְיַמֵּי הֶבְלִי, כְּלוּמַר בְּזַמְנָא דְהָאִי
 הֶבֶל יִנְקָא מִן דִּינָא, בְּגִין לְמַעַבְד דִּינָא, צְדִיק אוֹבֵד
 בְּצַדְקוֹ, וּבְזַמְנָא דְהָאִי הֶבֶל יִנְקָא מִרְחֻמֵּי. רְשָׁע מֵאֲרִיף
 בְּרַעְתּוֹ. וְתִרְוּיָהּ תִלְיִין בְּהָאִי הֶבֶל, וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב
 בְיַמֵּי, וְלֹא כְתִיב בְיוֹם. וְכֻלָּא תִלְיִין בְיַמֵּי הֶבֶל דָּא. מֵאֵן
 דְאֶרְעָ בְּדִינָא, בְּדִינָא. מֵאֵן דְאֶרְעָ בְּרַחֲמֵי, בְּרַחֲמֵי.
 וְאִי תִימָא יֵשׁ צְדִיק אוֹבֵד וְלֹא קָאֵמַר אָבוּד. הֵכִי הוּא
 אוֹבֵד מִמֶּשׁ. דְהֵהוּא דִינָא אוֹבֵד לְצְדִיק מֵעֲלָמָא
 וּמִדְרָא. וְיֵשׁ רְשָׁע מֵאֲרִיף בְּרַעְתּוֹ, מֵאֲרִיף מִמֶּשׁ, דְהֵהוּא
 דִינָא (ס"א הֶבֶל) כֹּד יִנְקָא מִרְחֻמֵּי, עָבִיד רַחֲמֵי לְהֵהוּא רְשָׁע,
 וּמֵאֲרִיף לִיהָ.

עַד דְהוּוּ יִתְבִּי חָמוּ קְטוּרָא דְהוּוּ סְלִיק לְעֵילָא וְנַחֲתָא
 לְתַתָּא. אָמַר אֲתַעֲטְרוּתָא אֲתַעֲטָר בְּטִינָתָא (נ"א בְּעִיּוּתָא)
 דְאֶרְעָא, מִגּוֹ לְעֵילָא. אֲדֵהֵכִי, סְלִיק הֵהוּא חֻקְלָא רִיחָא,
 מִכָּל בּוֹסְמִין, אָמַר נִיתִיב הֵכָא, דְשְׂכִינְתָא גַבְנָא אֲתַקְיִים.
 בְּגִין כֶּךָ, כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית כז) וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרַכְהוּ
 וַיֹּאמֶר רֵאֵה רִיחַ בְּנֵי וְגו', וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו,
 מִשְׁמַע דְאֵינּוֹן לְבוֹשִׁין הוּוּ סְלִקִּין רִיחָא טָבָא, (ס"א דָּלָא

אֶתְעָדִי) וּלְבַתָּר אֶתְעָדִי מִנְהוֹן הֵהוּא רִיחָא. הַשְּׁתָא אֵית
 לְאִסְתְּכֻלָּא, כְּתִיב, רִיחַ בְּגָדָיו, וּכְתִיב רִיחַ בְּנִי, וְלֹא אָמַר
 רִיחַ הַבְּגָדִים, אֶלָּא רִיחַ בְּנִי. אֶלָּא תֵּאנָא, כִּיּוֹן שְׁנַכְנַס
 יַעֲקֹב, נִכְנַס עִמּוֹ גַּן עֵדֶן. וְתֵאנָא, אוֹתָן הַבְּגָדִים הָיוּ שֶׁל
 אָדָם הָרִאשׁוֹן, דְּכְתִיב, (בראשית ג) וַיַּעַשׂ יי' אֱלֹהִים לְאָדָם
 וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוֹת עוֹר וַיְלַבִּישֵׁם, וְהוֹצִיאֵם מִגֵּן עֵדֶן.

וְאִי תֵימָא, דְּכְתִיב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵהּ תֵאנָה דְּאֵינּוֹן הוּוּ, אִי
 הָכִי, אִמָּאֵי כְּתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים. וּכְתִיב כְּתָנוֹת
 עוֹר, הָא לָא הוּוּ אֶלָּא עֲלֵהּ תֵאנָה אֶלָּא כְּתֵרְגוּמוֹ,
 לְבוּשֵׁין דִּיקָר וְהוּוּ סִלְקִין רִיחִין מִבוּסְמָא דֵּעֵדֶן.

וְתֵינִיא, בְּשֵׁם מְלֵא אֶתְעַבִּידוּ, דְּכְתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים.
 מַה דְּלֹא אֶתְעַבִּידוּ בֵּיהּ שְׁמִיא וְאַרְעָא. וְלֹא.
 וְהָא כְּתִיב, (בראשית ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת יי' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם.
 לָא קִשְׂיָא הָאֵי כִּד אֶתְעַבִּידוּ, לָא אֶתְעַבִּידוּ בְּשֵׁם מְלֵא,
 בְּרַ כִּד אֶתְקִימוּ, בְּשֵׁם מְלֵא אֶתְקִימוּ.

וּמַה דְּאָמְרוּ דְּאֵינּוֹן לְבוּשֵׁין אָתוּ לְהֵהוּא רְשָׁע דֵּעֲשׂוּ,
 דְּנִסִּיב לוֹ מִן נְמֻרֹד הָכִי אוֹקִימְנָא, וְקִשְׂיָא מְלָה,
 דְּאִי הָכִי הָא כְּתִיב לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ, לְבוּשֵׁין לְאָדָם,
 וּלְבוּשֵׁין לְחַוָּה. לְבוּשֵׁין דְּחַוָּה מַה אֶתְעַבִּידוּ. וְתוּ, דְּאִי הָכִי
 (דף ל"ט ע"ב) בְּמָאֵי אֶתְקַבְּרוּ, סִלְקָא דֵּעֲתָךְ דְּאֵינּוֹן שְׁבָקוּ
 וְרָאמוּ מִנְהוֹן זִהְרָא עֲלָאָה, דִּיְהִיב לוֹן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֵלָא אֵינּוֹן לְבוּשִׁין דְּאֵתְלַבְּשׁוּ בְּהוּ אָדָם וְאֵתְתִיָּהּ, לָא
 אֵתְלַבְּשׁ בְּהוּ בַר נָשׁ אַחְרָא, דְּבֵאֵינּוֹן לְבוּשִׁין דְּמוּ
 כְּגוּוּנָא דְלַעִילָא וְאִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּאֵינּוֹן אֵתְלַבְּשׁוּ
 מִגְרַמִּיהוֹן בְּהוּ. תָּא חֲזִי, פְּתִיב וְיִלְבִּישֶׁם, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא אֲלַבִּישׁ לֹוֹן, וְכַפֵּא חוּלְקִיהוֹן.

כְּתִיב. (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהִדְר לְבָשֶׁת.
 וְכְתִיב (תהלים צו) הוֹד וְהִדְר לְפָנָיו. וְכְתִיב (תהלים

קד) עוֹטָה אֹר כְּשִׁלְמָה וְגו'. פִּיּוֹן דְּאֵתְלַבְּשׁ (מִה דְּאֵתְלַבְּשׁ) עֵבֶד
 מִה דְּעֵבֶד. מְלֻמֵּד, שְׁנַתְעַטֵּף קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאֹר,
 וּבְרָא ית שְׁמִיָּא. אֵלָא בְּמֵאֵי אֹקִימְנָא הַחֲמֵדַת אֲשֶׁר אֵתְה
 בְּבִית. הַחֲמוּדוֹת: בְּגֵדֵי מַלְכוּת (ב"ח ע"ג) בְּמִשֵׁי וְזָהָב, וְאַרְחָא
 דְּעֵלְמָא דְגִנְזֵי לֹוֹן בְּבוֹסְמִין וְרִיחִין, לִיקְרָא דְלְבוּשִׁיהוֹן.
 תָּא חֲזִי וִירַח אֶת רִיחַ בְּגֵדָיו, בְּתַחֲלָה. וְכֹד אֲרַגִּישׁ, אָמַר
 רֵאָה רִיחַ בְּנִי, דִּידַע דְּבִיָּה הוּא תְלִיא מְלֵתָא,
 דְּבִגְנִיָּה סְלִיק רִיחָא. פְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי', וְכִי
 מְנַיִן הוּא יַדַּע יִצְחָק רִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.

אֵלָא, תִּרִין מְלִין אֵינּוֹן, וְכֹלָא הוּא חֵד. דְּכְתִיב, (בראשית
 כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֵה לְפָנוֹת עָרֵב. וְכִי לָא
 הוּא לִיָּה בֵּיתָא, אוּ מְקוּם אַחַר לְהַתְפַּלֵּל. אֵלָא אוֹתָהּ
 הַשְּׂדֵה הָיָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לְמַעְרָה, דְּכְתִיב,
 (בראשית כג) הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת.

וּבְשַׁעֲתָא דִּהוּה יִצְחָק עָאל גַּבִּייה, חָמָא שְׁכִינְתָא עָלֶיהָ,
 וְסָלִיק רִיחִין עֲלָאִין קַדִּישִׁין, וּבְגִינֵי כֶּךָ הוּה מְצִלֵי תַמְן,
 וּקְבָעִיה לְצִלוֹתֶיהָ.

וְאִבְרָתְהֶם אִמַּאי לָא הוּה מְצִלֵי תַמְן, מְשׁוּם דְקָבִיעוּתָא
 דְאִתְרָא אַחְרָא הוּה לִיה בְּקַדְמִיתָא, וּמְלָה
 אַחְרָא רִיחָא דְחָמָא בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה. עַל
 שֵׁם הַמַּר הַטוֹב דִּהוּה תַמְן.

וְכֹלָא הוּה, וְגַן עֵדֶן דְעָאל עֲמִיה וּבִרְכִייה. וּבְגִין כֶּךָ לָא
 תָּלָה מְלָה בְּלְבוּשִׁין, אֶלָּא בִיעֶקֶב מִמָּשׁ, דְחָמָא
 דְבִייה הוּה תִּלְיָא מְלָה (ס"א ו' אות הוה לאתברכה) וְאִתְחַזִּי, וְזִכּוּתִיה
 סָלִיק לְאִתְבְּרָכָא, וְעָאל עֲמִיה גַן עֵדֶן. וּבְגִין כֶּךָ כִּד
 אִתְרַעַם עֲשׂו, אִמַּר גַּם בְּרוּךְ יִהְיֶה. (מלה)

אִמַּר רַבִּי יִצְחָק, לָא אֶצְטְרִיךְ אֹרִייתָא לְמַכְתָּב אֶלָּא
 מִהַחֲדָשׁ הֵנָּה לְכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים. מַאי טַעֲמָא.
 מְשׁוּם דְשִׁירוּתָא דְסִיְהָרָא הוּי, וְעַל דָּא אֹרִייתָא הוּה
 אֶצְטְרִיךְ לְמַכְתָּב מֵהַכָּא, דְהָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 אִתְקַשֵּׁר מְלָה.

וְלָא קִשְׂיָא, דְלָא כְּתִיב זֹאת, הַחֲדָשׁ הַזֹּאת, דְהָא זֶה
 וְזֹאת כְּחַד מִתְקַשְׁרִין וּבְאִתְרֵיהּ דְאִית בֵּיה דְכָר
 וְנוֹקְבָא כְּחַדָּא, לִית שְׁבַחָא אֶלָּא לְדְכוּרָא, וְעַל דָּא
 רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה, לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה וְדָאִי.

אמר רבי יהודה, לָכֶם תָּרִי זְמַנִּי לְמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
מִנֵּייהוּ, אֲשַׁתְּמַע יִתִּיר, כִּמָּה דְכָתִיב, (דברים לב) כִּי חָלַק ה'
עִמּוֹ. אֲתִקְשְׁרוּתָא דָּא לָכֶם, וְלֹא לְשָׂאֵר עַמִּין.

(שמות יב) דִּבְרוּ אֶל כָּל עַדְת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ
הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ אִישׁ שֶׁה וְגו', בַּעֲשׂוֹר, אִמַּאי
בַּעֲשׂוֹר. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּזִמְנָא דְאֲנַהִיר יוֹבְלָא לְסִיְהָרָא,
דְכָתִיב בְּיוֹבְלָא, בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם
הַכַּפּוּרִים הוּא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ אִישׁ שֶׁה לְבֵית אָבוֹת, אִמַּאי, בְּגִין דְּבִזְמַנָּא
דָּא אֲצִטְרִיךְ לְמִיגַד לִיה. דִּהָא תַּנִּינֹן, בְּמַלְתָּא דָּא
אֲתַבַּר כְּתָרָא (חדא) תַּתָּאָה, (ע' ע"ב) דְּמַתְאַחֲדִין בֵּיה כָּל שָׂאֵר
כְּתָרִין תַּתָּאִין, וְעַל דָּא פָּרִישׁ מִשָּׁה וְאָמַר, מִשְׁכוּ וַיִּקְחוּ
לָכֶם צֹאן, כִּמָּה דְכָתִיב, צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה.

אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֲבִידוּ אֶתוֹן עוֹבְדָא לְתַתָּא,
וְאַנָּא אֲתַבַּר תְּקַפִּיהוֹן לְעֵילָא, וּכְמָה דְתַעֲבָדוֹן
בְּנוֹרָא אֶתוֹן, דְכָתִיב כִּי אִם צָלִי אִשׁ, אֲנָא אוּף הָכִי
אֲעֵבִיר אוֹתוֹ בַּאֲשׁ בְּנַהֲר דִּינֹור.

אִמַּאי אֲתַנְגִּיד בַּעֲשָׂרָה, וְאֲתַנְכִּיס בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר. אָמַר
רַבִּי אַבָּא בְּדָא אֲתִקְשְׁרוּ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מָאָה
שָׁנִין. וְאִף עַל גַּב דְּאַרְבַּע מָאָה שָׁנִין לָא אֲשַׁתְּעֵבִידוּ
בְהוּ, מִכָּל מְקוּם, הוּאִיל וְהוּה זְמִין לְאֲתִקְשְׁרָא בְהוּ,

אֶתְחַשֵּׁב עָלֶיהָ כְּאִילוֹ אֲשֶׁתְּעַבְדוּ בְּהוּ כָּל ת' שְׁנַיִן. בְּגִין
כֹּה, מְעַכְבִּין לִיהָ אַרְבַּע יוֹמִין, קְטִירָא בְּרִשׁוֹתֵיהוּ
דִּישְׂרָאֵל, וּלְבַתָּר וְשַׁחֲטוּ אוֹתוֹ כָּל קְהַל עַדְת יִשְׂרָאֵל בֵּין
הָעַרְבִים.

אֲמַאי בֵּין הָעַרְבִים. בְּשַׁעֲתָא דְדִינָא תְּלִיא, וּבְשַׁעֲתָא
דְּאֶתְמָסֵר (דף נ' ע"א) מְלָה דָּא לִיהָ, עַל יְדוּי
דְּאַבְרָהָם, דְּכִתְיֵב (בראשית טו) וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ לָבוֹא וְתַרְדְּמָה
נִפְלָה עַל אַבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֲשָׁכָה גְדוֹלָה נוֹפֶלֶת עָלָיו.
אֵימָה: כְּתָרָא חֲדָא. חֲשָׁכָה: כְּתָרָא אַחְרָא. גְדוֹלָה: הָאֵי
דְּהִיא רַבְרָבָא מִכְּלָא. וְאִף עַל גַּב דְּאוּקִימָנָא קָרָא דָּא עַל
שְׂאֵר שְׁעֵבוֹדֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל, וְכֹלָא הוּוּה. כְּגוּוֹנָא דָּא, (שמות
י"ז) כִּי מָחָה אֲמַחָה, אֶתְוֹן מִתְתָּא, וְאַנָּא מֵעִילָא.

תְּנָא, לָא נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, עַד דְּאֶתְבְּרוּ כְּלָהוּ
שְׁלִטוֹנִין דְּלְעִילָא (משלשוליהון) מְשׁוֹלְטֵינֵיהוֹן, וְנִפְקוּ
יִשְׂרָאֵל מִרִשׁוֹתֵהוֹן, וְאָעֵלוּ לְרִשׁוֹתָא קְדִישָׁא עֲלָאָה
בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּא, וְאֶתְקַטְּירוּ בֵּיהָ, הֲדָא הוּוּא דְּכִתְיֵב,
(ויקרא כח) כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִי הֵם. מַאי טַעְמָא
עֲבָדִי הֵם. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, דְּאֶפְקִית
לְהוּ מִרִשׁוֹתָא אַחְרָא, וְעֲאֲלִית לֹוֹן בְּרִשׁוֹתֵי.

וְהֵינּוּ דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מַאי דְּכִתְיֵב, אִךְ בֵּיוֹם
הֲרָא שׁוֹן תְּשַׁבִּיתוּ שְׂאוּר מִבְּתִיכֶם כִּי כָּל אוֹכֵל

מִחֻמָּצָת. אֲנֵי הָכִי אֹקִימָנָא, הָאִי שְׂאוֹר, וְהָאִי מִחֻמָּצָת,
 דְּרָגָא חַד אֵינּוֹן, וְכֻלְהוּ חַד. רְשׁוּ אֹחֲרֵי, אֵינּוֹן שְׁלִטְנִין,
 דְּמִמָּנָן עַל שְׂאֵר עֲמִין, וְקָרִינָן לְהוּ יִצֵּר הָרַע, רְשׁוּתָא
 אַחְרָא, אֵל נִכְר, אֱלֹהִים אַחְרִים. אוּף הָכִי, שְׂאוֹר,
 וּמִחֻמָּצָת, וְחֻמֵּץ, וְכֻלָּא חַד. אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֹּל
 הָנִי שְׁנֵי, קִיִּימָתוּ בְּרְשׁוּתָא אַחְרָא, עֲבָדִין לְעַם אַחְרָא,
 מִכָּאן וְלַהֲלָאָה דְּאֵתוֹן בְּנֵי חוֹרִין, אַךְ בֵּיוֹם הָרֵאשׁוֹן
 תְּשִׁבִיתוּ שְׂאוֹר מִבְּתִיכֶם. כֹּל מִחֻמָּצָת לֹא תֹאכְלוּ. וְלֹא
 יִרְאֶה לְךָ חֻמֵּץ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵי הָכִי כֹּל יְמֵי שְׁתָּא נְמִי, אֲמַאי
 שְׁבַעַת יוֹמִין, דְּכֹתִיב שְׁבַעַת יָמִים שְׂאוֹר לֹא יִמָּצֵא
 בְּבִתְיֶכֶם, שְׁבַעַת יָמִים, וְלֹא יִתִּיר. אָמַר לֵיהּ, כֹּל זְמָנָא
 דְּאֵתְחִיִּיב בַּר נֶשׁ לְאֵתְחִזָּאָה גְרַמִּיהּ בֶּן חוֹרִין, הָכִי
 אֲצִטְרִיךְ, כֹּל זְמָנָא דְלֹא אֵתְחִיִּיב לָא אֲצִטְרִיךְ.
 לְמַלְכָּא דְעֵבֵד לְחַד בַּר נֶשׁ רוּפִינּוּס, כֹּל אֵינּוֹן יוֹמִין
 דְּסֻלִּיק לְהָאִי דְרָגָא, חֲדֵי, וְלָבִישׁ לְבוּשֵׁי יָקָר,
 לְבַתַּר לָא אֲצִטְרִיךְ. לְשִׁתָּא אַחְרָא נָטִיר אֵינּוֹן יוֹמִין
 דְּסֻלִּיק לְיָקִירוּ דָּא, וְלָבִישׁ אֵינּוֹן לְבוּשֵׁין, וְכֵן כֹּל שְׁתָּא
 וְשִׁתָּא כְּהָאִי גְוּוֹנָא יִשְׂרָאֵל, כְּתִיב, שְׁבַעַת יָמִים שְׂאוֹר
 לֹא יִמָּצֵא, דְּאֵינּוֹן יוֹמֵי חֲדוּוֹתָא, יוֹמִין דְּסֻלִּיקוּ לְיָקָרָא
 דָּא, וְנִפְקוּ מִשְׁעֵבּוּדָא אַחְרָא. וּבְגִין כֹּךְ, נִטְרִין בְּכֹל שְׁתָּא

וְשָׂתָא, יוֹמִין דְּסִלְיָקוּ לְהָאֵי יְקָר, וְנִפְקוּ מִרְשׁוּתָא אַחְרָא,
וְעָאלוּ בְּרְשׁוּתָא קְדִישָׁא, וְעַל דָּא כְּתִיב, שְׁבַעַת יָמִים
מִצּוֹת תֹּאכְלוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִצַּת כְּתִיב, כִּמְה דְּאֵת אָמַר, (יחזקאל א)
מִרְאֵת אֱלֹהִים. וְלָמָּה אֶתְקָרִי מִצַּת. דִּינָא. (רכ"ג ב)
דִּינָא קְדִישָׁא. דִּינָא דְּאֵתְאֲחָדָא בְּשִׁמָּא קְדִישָׁא. דִּינָא
דְּלֵא הָוָה תְּקִיפָא כָּל הָהוּא זְמַנָּא בְּגוּוּיָהוּ דִּישְׂרָאֵל, דְּהָא
קְיִימָא סִיְהָרָא בְּפִגְמִיּוּתָא. וְעַל דְּקִיִּימָא סִיְהָרָא
בְּפִגְמִיּוּתָא, (דברים טז) לָחֵם עֲנִי כְּתִיב.

מֵאֵי טַעְמָא קְיִימָא בְּפִגְמִיּוּתָא. בְּגִין דְּלֵא אֶתְפָּרְעוּ, וְלֵא
אֶתְגַּלִּיָּא הָאֵי אֶת קְדִישָׁא. גְּזִירִין הוּוּ וְלֵא אֶתְפָּרְעוּ,
אִימְתִי אֶתְפָּרְעוּ, בְּשַׁעְתָּא דְּכְתִיב, (שמות טז) שָׁם שָׁם לֹו חֶק
וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ, וְאִף עַל גַּב דְּאֹקִימָנָא הָאֵי קָרָא
בְּמִלָּה אַחְרָא, כִּלָּא הָוָה וַיֵּאוֹת.

וְאִי תִימָא דְּבִימֵי יְהוֹשֻׁעַ אֶתְפָּרְעוּ. לָאוּ הָכִי, אֱלָא אִינּוּן
דְּכְתִיב, (יהושע ה) וְכָל הָעָם הַיְלֹודִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ
וְגו'. בְּתַר דְּאֶתְפָּרְעוּ, אָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמִיתָא
אַכְלָתוּן מִצּוֹת, דְּקִיִּימָא סִיְהָרָא בְּפִגְמִיּוּתָא, וְאֶקְרִי לָחֵם
עֲנִי, מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה הָאֵי לָחֵם מֵאַתֵּר אַחְרָא לְהוּי. מֵאֵי
הוּא. דְּכְתִיב, (שמות טז) הֲנִנִּי מִמְטִיר לָכֶם לָחֵם מִן הַשָּׁמַיִם.
לָא מִן סִיְהָרָא כְּהָהוּא זְמַנָּא, אֱלָא מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ, כִּמְה

דְּכַתִּיב, (בראשית כז) וַיִּתֵּן לֶךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם.
 וַיִּשְׂרָאֵל קְדִישִׁין, נִטְרִין אִינוּן יוֹמִין דְּעָאלוּ תַּחֲתוֹת גְּדַפּוּי
 דְּשְׁכִינְתָּא, וְנִטְרִין הֵהוּא נִהְמָא דְּאִתָּא
 מִסְטָרְהָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שמות כג) אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר
 וְגו', וְכַתִּיב וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הַמִּצּוֹת. מֵהוּ וְשִׁמְרֶתֶם אֶת
 הַמִּצּוֹת. כְּמָה דְּאִתָּא אִמַר, (שמות יט) וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי.
 וְכֹלָא בְּחַד דְּרָגָא סִלְקָא וְאִתְאַחַד.
 וְאִי תִימָא מִשָּׁה הֵיךְ לָא פָּרַע לְהוּ. אֱלֹא, בְּגִין דְּלֹא
 יִתְעַכְּבוּן יִשְׂרָאֵל תַּמָּן עַד דִּיתְסִיאוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב,
 (דברים טז) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי. מֵאִי
 טַעְמָא לֶחֶם (דף נ"ע"ב) עֲנִי, מְשׁוּם כִּי בְּחַפְזוֹן יֵצֵאת וְגו'
 וְכַתִּיב וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמַה.
 תָּא חֲזִי, כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, עָאלוּ גְזִירִין
 וְאִתְפָּרְעוּ. וְמָה כְּתִיב, (דברים ח) אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא
 בְּמִסְפְּנוֹת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. מֵאִי בְּמִסְפְּנוֹת. לֶחֶם עֲנִי.
 אִמַּאי אֶקְרִי לֶחֶם עֲנִי. מְשׁוּם דְּקִימָא סִיְהָרָא בְּפְגִימוֹתָא,
 וְלֹא מִתְבָּרְכָא מִשְׁמֵשָׁא, וְלֹא מִתְנַהֲרָא מִן שְׁמֵשָׁא, כְּמָה
 דְּאִתָּא אִמַר, (דברי הימים א כט) כִּי כָּל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ, וְלֹא
 אִתְנַהֲרָא (מבֵּל) מִיּוֹבְלָא. מֵאִי טַעְמָא. מְשׁוּם דְּלֹא אִתְפָּרְעוּ.
 אֲבָל הָכָא, דְּאִתְגְּזֵרוּ יִשְׂרָאֵל וְאִתְפָּרְעוּ, לֹא תַּחְסֹר כָּל בָּהּ
 כְּתִיב, וְעַל דָּא לֹא בְּמִסְפְּנוֹת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם. מֵאִי

טַעֲמָא. מִשּׁוּם דְּלֹא תַחֲסֹר כִּ"ל בְּהָ, כְּמָה דְחָסְרוּ לִיה
בְּמִצְרַיִם.

וּבְכָל שְׁתָּא וְשְׁתָּא דְיוֹכְרָנָא דְמִצְרַיִם קָא עֲבִדִי יִשְׂרָאֵל,
וְאֶכְלִי וְלֹא אֶשְׁתַּצִּי מִדְרֵי דְרִין. וּבְגִין דְּלֹא
אֶתְפָּרְעוּ הֶכָא בְּמִצְרַיִם, חָסְרוּ לִיה לְהָאֵי כָּל, וְקִיִּמָּא
סִיְהָרָא בְּפִגְיֻמוֹתָא, וְאֶקְרִי לְחֵם עֲנִי, עֲנִי: כְּתַרְגּוּמוֹ
מִסְכְּנוֹת. וּמֵאֵי דְאֶכְלוּ לִיה תַּמָּן בְּאַרְעָא, בְּגִין דְּיוֹכְרָנָא
דְּמִצְרַיִם הָוָה, וְהָאֵי לְדְרֵי דְרִין, וְלִזְמַנָּא דְאֶתִי כְּתִיב,
לֹא יבֹא עוֹד שֶׁמֶשֶׁךְ וִירְחָךְ וְגו'.

תַּנָּא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּתִיב בְּעֶשׂוֹר לַחֲדָשׁ הֵנָּה וַיִּקְחוּ
לָהֶם וְגו', וְכְתִיב (ויקרא כג) אַךְ בְּעֶשׂוֹר לַחֲדָשׁ
הַשְּׁבִיעִי הֵנָּה יוֹם הַכַּפּוֹרִים הוּא, אֶשְׁתַּמַּע כְּמָה דְאֶתְמַר,
דְּכְתִיב בְּעֶשׂוֹר לַחֲדָשׁ הֵנָּה. מֵאֵי קָא מִיִּירִי. אֶלָּא בְּעֶשׂוֹר,
מְלָה דָּא בְּעֶשׂוֹר תְּלִיא. לַחֲדָשׁ הֵנָּה בַּחֲדָשׁ הֵנָּה מִבְּעִי
לִיה. אֶלָּא, כִּד אֶתָּא נִימוּסָא לְהָאֵי דְרַגָּא, כְּתִיב לַחֲדָשׁ
הֵנָּה דִּיקָא.

(שמות יב) וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׁה לְבֵית אָבוֹת שָׁה לְבֵית. תַּנָּא
תַּלְת קְשָׁרִין אֵינּוֹן, בְּכוֹר בְּהֶמְהָ, בְּכוֹר הַשְּׁבִי, בְּכוֹר
הַשְּׁפָחָה. (דתלת קשרין) דְּכָל שְׂאֵר מִתְקַשְׁרֵי בְּהוּ בְּאֵלִין תַּלְת
גְּוֹנֵי דְלַעֲיָלָא. וּבְהָאֵי דְאֶתְקַרֵי צֶאֱן, אֶתְקַשֵּׁר כְּלָא,
וְכָלָא כְּלִיל בְּצֶאֱן, אֶתְקַשֵּׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְלֹא יְכִיל

לְאַתְפָּרְשָׁא מְקַטְרוּי, וּבְהֵאֵי כְּלָהּוּ אֶתְקַשְּׁרוּ, וְעַל דָּא
 כְּתִיב, וְהָיָה לְכֶם לְמִשְׁמֶרֶת, קְטִירוּ לֵיהּ בְּקַטִּירוֹתָא, וְיִהְיֶה
 אֶתְמָסַר בִּידִיכֹון בְּרִשׁוֹתְכֹון, עַד דִּתְנַכְסוּ לֵיהּ, וְתַעֲבְדוּן
 בֵּיהּ דִּינָא, וּלְזִמְנָא דְאַתִּי כְּתִיב (ישעיה סג) מִי זֶה בֵּא מֵאֲדוּם.
 וּכְתִיב, (ישעיה לד) כִּי זָבַח לִי בְּבַצְרָה. וּכְתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה
 יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ
 אֶחָד.

רַעִיָּא מֵהִימְנָא

וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בְּצִקוֹ טָרִם יַחְמִץ וְגו'. כ"ה פְּקוּדָא
 דָּא, לְבַעַר חֲמִץ. דְּהָא פְּקוּדָא דָּא, אֶתְמָסַר לְהוּ
 לְיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בְּצִקוֹ טָרִם יַחְמִץ. וּכְתִיב שְׂאוּר
 לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֹכֶם, וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא, וְרִזָּא
 אוּקְיִמְנָא, בֵּין חֲמִץ וּמִצָּה דְכַמָּה דְּיוֹכְתִי, דָּא יִצֵּר רַע,
 וְדָא יִצֵּר טוֹב.

כ"ו פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָא דִּיִּצְיָאֵת מְצָרִים,
 דְּאִיהוּ חִיּוּבָא עַל בַּר נֶשׁ, לְאַשְׁתַּעֵי בְּהֵאֵי שְׁבַחָא
 לְעַלְמִין. הָכִי אוּקְיִמְנָא, כָּל בַּר נֶשׁ דְּאַשְׁתַּעֵי בִּיִּצְיָאֵת
 מְצָרִים, וּבְהֵהוּא סְפוּר חֲדַי בְּחֻדְוָה, זְמִין אִיהוּ לְמַחְדֵי
 בְּשִׁכְיִנְתָּא לְעַלְמָא דְאַתִּי דְּהוּא חֲדוּ מְכַלָּא, דְּהֵאֵי אִיהוּ
 בַּר נֶשׁ דְּחֲדַי בְּמַרְיָה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדַי בְּהֵהוּא
 סְפוּר.

בִּיה שַׁעֲתָא, כְּנִישׁ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פְּמַלְיֵיא
 דִּילֵיה, וְאָמַר לוֹן, זִילוּ וּשְׁמְעוּ סְפוּרָא דְשַׁבְּחָא
 דִּילֵי, דְקָא מִשְׁתַּעוּ בְּנִי, וְחֲדָאן בְּפוּרְקָנִי. כְּדִין כְּלָהוּ
 מִתְּכַנְשִׁין, וְאֲתִיין וּמִתְחַבְּרִין בְּהַדִּייהוּ דִּישְׂרָאֵל, וּשְׁמְעוּ
 סְפוּרָא דְשַׁבְּחָא, דְקָא חֲדָאן בְּחֲדוּא דְפוּרְקָנָא דְמָרִיהוֹן,
 כְּדִין אֲתִיין וְאוּדָן לֵיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל אֵינּוֹן
 נִסִּין וּגְבוּרָן וְאוּדָאן לֵיה עַל עֲמָא קַדִּישָׁא דְאִית לֵיה
 בְּאַרְעָא, דְחֲדָאן בְּחֲדוּה דְפוּרְקָנָא דְמָרִיהוֹן.

כְּדִין אֲתוּסָף לֵיה חֵילָא וּגְבוּרְתָא לְעֵילָא, וּישְׂרָאֵל
 בְּהֵהוּא סְפוּרָא יְהִי חֵילָא לְמָאֲרִיהוֹן, כְּמַלְכָּא,
 דְאֲתוּסָף חֵילָא וּגְבוּרְתָא, כַּד מִשְׁבַּחִין גְּבוּרְתֵיה, וְאוּדָן
 לֵיה, וְכָלְהוּ דְחָלִין מְקַמִּיה, וְאֲסַתְּלַק יְקָרִיה עַל כְּלָהוּ.
 וּבְגִין כֵּךְ, אִית לְשַׁבְּחָא וּלְאַשְׁתַּעֵי בְּסְפוּרָא דָּא (דף מ"א ע"א)
 כְּמָה דְאֲתַמַּר. כְּגוּוּנָא דָּא, חוּבָה אִיהוּ עַל בַּר נֶשׁ,
 לְאַשְׁתַּעֵי תְּדִיר קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְפָרְסוּמֵי נִיסָא
 בְּכָל אֵינּוֹן נִיסִין דְעַבַּד.

וְאִי תִימָא, אֲמָאֵי אִיהוּ חוּבְתָא, וְהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 יַדַּע כְּלָא, כָּל מַה דְתָהוּה, וְיִהְיִי לְבַתַּר דְנָא, אֲמָאֵי
 פְּרֻסוּמָא דָּא קָמִיה, עַל מַה דְאִיהוּ עַבַּד, וְאִיהוּ יַדַּע. אֲלָא
 וְדָאֵי אֲצַטְרִיךְ בַּר נֶשׁ לְפָרְסוּמֵי נִיסָא, וּלְאַשְׁתַּעֵי קָמִיה
 בְּכָל מַה דְאִיהוּ עַבַּד, בְּגִין דְאֵינּוֹן מְלִין סְלָקִין, וְכָל

פְּמִלְיָא דְלַעֲיִלָּא מִתְכַּנְּשִׁין, וְחִמָּאן לֹון, וְאוּדָאן כְּלָהוּ
 לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאִסְתְּלֵק יְקָרִיָּה עֲלֵיהוּ עֵילָא
 וְתַתָּא.

כְּגִוּוּנָא דָּא, מֵאן דְּאִשְׁתַּעֲי וּמְפָרֵט חֲטָאֵי עַל כָּל מַה
 דְּעָבַד, אֵי תִימָא לְמֵאֵי אֲצִטְרִיךְ. אֲלָא
 מְקַטְרָגָא קָאִים תְּדִיר קָמֵי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּגִין
 לְאִשְׁתַּעֲי וּלְמַתְבַּע חוּבֵי בְנֵי נְשָׂא, וּלְמַתְבַּע עֲלִיהוּן
 דִּינָא. כִּיּוֹן דְּאִקְדִּים בְּרֵי נֶשׁ, וּמְפָרֵט חֲטָאֵי, כָּל חַד וְחַד,
 לָא אֲשִׁיר פְּטָרָא דְּפוּמָא לְהַהוּא מְקַטְרָגָא, וְלָא יְכִיל
 לְמַתְבַּע עֲלֵיהּ דִּינָא. דְּהָא תְּדִיר תְּבַע דִּינָא בְּקַדְמִיתָא,
 וּלְבַתַּר מִשְׁתַּעֲי וּמְקַטְרָג פְּלוּנֵי עָבַד כֶּךָ. וְעַל דָּא,
 אֲצִטְרִיךְ לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְאִקְדָּמָא, וּלְפָרֵט חֲטָאֵי.

כִּיּוֹן דְּמְקַטְרָגָא חָמֵי דָּא, לִית לִיהּ פְּטָרָא דְּפוּמָא עֲלֵיהּ,
 וּכְדִין אֲתַפְרֵשׁ מִנִּיהּ מְכַל וְכַל. אֵי תַב בְּתִיּוּבְתָא
 יְאוּת, וְאֵי לָאו, הָא מְקַטְרָגָא אֲשִׁתְּכַח עֲלֵיהּ, וְאָמַר
 פְּלוּנֵי דְּאֲתָא לְקַמְךָ בְּתוּקְפָא דְּאִפִּין, בְּעֵיט בְּמָרִיָּה, חוּבוֹי
 כֶּךָ וְכֶךָ. עַל דָּא יְאוּת לְאִזְדַּהֲרָא בְּרֵי נֶשׁ בְּכָל הַנִּי, בְּגִין
 דִּישְׁתְּכַח עָבַדָּא מְהִימָנָא קָמֵי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

כִּי פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְאַכּוּל מִצָּה בְּפִסְתָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ
 דְּוִכְרָנָא לְדָרֵי דְּרִין, עַל רְזָא דְּמְהִימָנוּתָא. וְהָא
 אוּקְמוּהּ, דִּישְׂרָאֵל נְפָקוּ בְּהַהוּא זְמָנָא מְרֻזָּא דְּטַעְוּוֹן

אַחֲרָיו, וְעָלוּ בְּרֹא דְמַהִימְנוּתָא. וְהָא אוֹקְמוּהָ רִזָּא דְנָא
בְּכַמָּה דּוּכְתִי.

(שמות יב) וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח וְגו'.
כ"ח פְּקוּדָא דָּא, לְמִשְׁחַט פֶּסַח בֵּין הָעֲרִבִים, בִּי"ד
בְּנִיסָן, דּוּכְרָנָא דֵּהֵהוּא פֶּסַח דְּמִצְרַיִם. וְדָא אִיהוּ חוּבְתָא
עַל כֹּלָּא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, וְשַׁחֲטוּ אוֹתוֹ כֹּל קָהֵל עֵדֶת
יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרִבִים. פֶּסַח דָּא, אֲצִטְרִיךְ לְמַהוּי נְטִיר,
מַעֲשָׂרָה יוֹמִין וְלֵהֲלֵאָה, דְּכִתִּיב בְּעֶשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ
לָהֶם וְגו'. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דֵּהָא כְּדִין שְׂרִיאת סִיְהָרָא
לְאַנְהָרָא, מַעֲשָׂרָה יוֹמִין וְלֵהֲלֵאָה, עַד דְּאִשְׁתְּלִים
בְּחַמִּיסָר. וְאַרְבִּיסָר דְּלִיהוּי נְכִיס, בְּשַׁעֲתָא דְּדִינָא תִּלְיָא
עַל עֲלָמָא.

רִזָּא דָּא, לְאַעֲבָרָא זוּהָמָא, מְקָמִי בְּרִית קְדִישָׁא,
וְלֵאֲתֵהֵנָּא בְּהֵהוּא רִיחָא דְּנִדְיָה טוֹי נוֹר. וְעַל דָּא
לָא אֲתִיָּא אֱלָא עַל שְׁבַעָא. וְעַל דָּא, וְכֹל עָרֵל לָא יֵאכֹל
בו. מֵאֵן דְּאִית בֵּיה בְּרִית קְדִישָׁא, יֵיכּוֹל בֵּיה. מֵאֵן דְּלָא
אִית בֵּיה בְּרִית קְדִישָׁא, לָא יֵיכּוֹל בֵּיה. דֵּהָא מְבַנֵּי בְּרִית
אִיהוּ לְתַבְרָא תוֹקְפָא דְּחִילָא אַחְרָא, לְאַעֲבָרָא עָרְלָה
מְקָמִי בְּרִית. בְּגִין כֵּן, הָאִי בְּבַנֵּי בְּרִית אִיהוּ לְמַעֲבַד,
וְלָא בְּבַנֵּי עָרְלָה.

כֵּן אֲתָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִצְרַיִם, חָמָא דְּמָא דֵּהֵהוּא

פֶּסַח, דִּהְוּה רָשִׁים עַל פִּתְחָא, וְדַמָּא דְבְרִית, הִיךְ הָוּ
 קִימִין עַל פִּתְחָא, דְכְתִיב, וּלְקַחְתֶּם אֶגְדֵּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם
 בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם וְגו'. אֲזוּבָא, הָא אֻקְיָמָנָא
 דְאִיהוּ מִעֵבֶר רוּחִין (כ"ב ע"ב) בִּישִׁין, וְכָל סֵטֶר רוּחַ בִּישָׂא,
 מִעֵבֶר בְּאֲתַעְרוּתָא דִּילֵיהּ, בְּפוּרְקָנָא עֲלָאָה דִּישְׂרָאֵל.
 לְזַמְנָא דְאֲתִי, יִיתִי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְיִצְרַר הָרַע וּיְכּוּס
 לֵיהּ. וְהִשְׁתָּא בְּפוּרְקָנָא דָּא, כְּתִיב וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ
 כָּל קְהַל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל וְגו'. דְּיוֹכְרָנָא דְזַמְנָא דְאֲתִי, בְּהֵהוּא
 פּוּרְקָנָא עֲלָאָה.

עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמִּשְׁקוּף בְּהַאי רְשִׁימוּ דְאֵת יו"ד,
 וּבְהַאי רְשִׁימוּ דְאֵת יו"ד, לְאַחְזָאָה רְשִׁימוּ דְבְרִית
 קְדִישָׂא, וְאֲתַבֵּר עֲרְלָה מְקָמִי דְמָא דְבְרִית, רָשִׁים עַל
 כָּלָא, וְאֲתָא דְמָא עַל דְמָא. כִּד עֵבֶר הֵהוּא מְשַׁחִית, הָוּה
 חָמִי דְמָא, וְאֲזִדְקִיף מִבֵּיתָא, כְּמָה דְאֵת אֲמַר וְלֹא יִתֵּן
 הַמְּשַׁחִית וְגו'.

אִי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּלַחֲוֵדוּי קָטִיל, אֲמַאי כְּתִיב וְלֹא
 יִתֵּן הַמְּשַׁחִית, דְּמִשְׁמַע דְּמְשַׁחִית הָוּה אָזִיל וְלֹא
 קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. אֲלֹא וְדַאי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הָוּה
 קָטִיל, וּמְשַׁחִית הָוּה אָזִיל (דף מ"א ע"ב) לְאַשְׁכַּחָא עֵילָה
 לְיִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן דִּיהוּה חָמִי הֵהוּא תְּבִירוּ דְעֲרְלָה, בְּתַרִּין
 סֵטְרִין, הָוּה עֲרַק וְאֲתַפְּרֵשׁ מִנֵּיהּ.